

3. *Постанова Верховного Суду України від 23 квітня 2014 р. у справі 6-39цс14* [Електронний ресурс]. Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38655064>.

4. *Ухвала Апеляційного суду м. Києва від 15 жовтня 2014 року за № 22-ц/796/12180/2014* [Електронний ресурс]. Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40947296>.

5. *Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

6. *Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4003-XII* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>.

7. *Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>.

8. *Цивільний кодекс України від 16 січня 2015 р.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

9. *Договір між Україною та Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах від 28 травня 2001 р.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/203_018.

The article deals with the problems of recognition and enforcement of foreign arbitral awards in the light of due process and proper notification about arbitral procedure. The concept of «improper notification» about arbitral procedure is analysed within Ukrainian and international law. On the basis of issues researched in the article there have been established proposals for improvement application of law process.

В статті розглядаються механізми признання і приведення к исполнению іноземних арбітражних рішень в світле забезпечення належного процесу і належного уведомлення сторін о формуванні состава арбітража і арбітражне розбирательство. Аналізується поняття «неналежного уведомлення» об арбітражном розбирательстве в контексте національного і міжнародного права, на основани чого формулюються пропозиції по совершенствованию применения отечественного законодательства.

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗАЗНАЧЕНЬ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УКРАЇНОЮ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС

Попович Т. Г.,

науковий співробітник НДІ приватного права

і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

У статті розглядається питання реєстрації та захисту прав України на окремі географічні зазначення у світлі набуття чинності Угоди про асоціацію України з ЄС. Окремо розглядаються причини нехтування в Україні можливістю отримати економічний ефект від зареєстрованого та визнаного у світі географічного зазначення.

Ключові слова: географічні зазначення, зазначення походження товару, правові підстави виникнення та набуття прав на географічні зазначення, Угода про асоціацію України та ЄС, підтверджена якість товару, процедури підтвердження відповідності, захист прав на географічні зазначення.

Географічне зазначення походження товару – це будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару, який має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора. Це поняття відображає зв'язок «місце-товар» і дає змогу виробникам товарів з певного географічного району вимагати права на зазначення того, що певний товар походить із цього регіону. Географічне зазначення є широким поняттям, що стосується будь-яких зазначень, які відображають географічне походження товару. Такі зазначення вживаються у відношенні до товарів, що вироблені (перероблені та/або виготовлені) у певній географічній зоні. Правові засади охорони прав на зазначення походження товарів (географічні зазначення) визначаються спеціальним Законом України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16.06.1999 року № 752-XIV. На виконання цього Закону Міністерство освіти і науки України затвердило Правила складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення

походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару (наказ № 598 від 17.08.2001 р.), що визначають вимоги до документів заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару, порядок подання заявки та проведення її експертизи.

Зазначення походження товару позначається термінами «просте зазначення походження товару» та «кваліфіковане зазначення походження товару». Просте зазначення походження товару – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару. Ним може бути і назва географічного місця, яка вживається для позначення товару або як складова частина такого позначення. Просте зазначення походження товару не підлягає реєстрації. Кваліфіковане зазначення походження товару, у свою чергу, позначається термінами «назва місця походження товару» та «географічне зазначення походження товару». Назва місця походження товару – назва географічного місця, яка вживається для позначення товару, що походить із зазначеного географічного місця та має особливі властивості, виключно або головним чином зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами або поєднанням цих природних умов з характерним для даного географічного місця людським фактором. Географічне зазначення походження товару – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару, який має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора. Правова охорона кваліфікованим зазначенням походження товарів надається на підставі їх реєстрації, яка діє безстроково від дати реєстрації.

Станом на 15.10.2015 р. в Україні зареєстровані такі кваліфіковані зазначення походження товарів: 1) мінеральна вода – Миргородська, Східницька, Ессентуки, Нагутская, Славяновская; 2) мінеральна природна вода – Поляна квасова, Менська Остреч, Царичанська, Трускавецька, Збручанська; 3) вина – Сонячна долина, Новий світ, Золота балка, Таврія, Меганом, Балаклава, МАГАРАЧ; 4) коньяк України – Таврія; 5) горілка – Русская водка; 6) шинка – Prosciutto Di Parma (Прошутто Ді Парма); 7) сир – Parmigiano Reggiano (Парміджано Реджано) [1]. У світі так само найбільшу увагу приділяють захисту географічних зазначень, що використовуються у сфері виробництва вин і міцних напоїв, виготовлення сирів, а також хлібобулочних виробів. Наведемо окремі міжнародні дослідження, що проводилися Всесвітньою організацією інтелектуальної власності з метою встановлення відповідності та закріплення прав на географічні зазначення [2]:

Назва дослідження, що проводилося (укр. мовою та мовою оригіналу)	Назва географічного зазначення чи/та найменування місць походження укр. мовою	Країна/Територія	Галузь використання
1	2	3	4
Напій з тисячолітньою історією (A Drink to Last One Thousand Years)	Чача	Грузія	Напої
Керівництво для любителів чаю, що походить з гір з інтелектуальною власністю (A Tea Lover's Guide to Climbing IP Mountains)	Чай Камелія китайська	Непал, офіційно Федеративна Демократична Республіка Непал	Напої
Бджоли, географічні зазначення та їх розвиток (Bees, Geographical Indications, and Development)	Оку білий мед	Камерун, офіційно Республіка Камерун	Харчові продукти
Питання брендингу: успіх Чуао какао-бобів (Branding Matters: The Success of Chuao Cocoa Bean)	Кріолло	Венесуела, офіційно Боліварианська Республіка Венесуела	Харчові продукти
А все-таки вино є стародавнім рубіновим багатством (But Still the Vine Her Ancient Ruby Yields)	Ксара	Ліван, офіційна назва Ліванська Республіка	Напої
Визначення походженням назви: справа про Фета (Defining a Name's Origin: The Case of Feta)	Фета	Греція, офіційна назва Грецька Республіка	Сільське господарство
Оспорування назви, розробка географічного зазначення (Disputing a	Ройбуш (Рой-бос)	Південно-Африканська	Харчові продукти

Name, Developing a Geographical Indication)		Республіка або ПАР	
Народне мистецтво та можливості сучасного світу (Folk Art and the Opportunities of the Modern World)	Олінала	Мексика, офіційно Мексиканські Сполучені Штати	Побутові продукти нетривалого використання
Географічні зазначення для розвитку (Geographical Indications for Development)	Персики Пінггу	Китай, офіційно Китайська Народна Республіка	Харчові продукти
Географічні зазначення для розвитку сільських районів: випадок Банани (GIs and Rural Development: a Case of Bananas)	Банани Коста-Ріки	Коста-Ріка, офіційно Республіка Коста-Ріка	Сільське господарство, Харчові продукти
В пошуках досконалої чашки (In Search of a Perfect Cup)	Кава з Ямайських Синіх Гір	Ямайка	Харчові продукти
Зв'язок колективних марок з ростом та розвитком (Linking Collective Marks with Growth and Development)	Мантекосо – сир з Кахамарки	Перу	Харчові продукти
Рідке золото з агави (Liquid Gold from the Agave)	Текіла	Мексика, офіційно Мексиканські Сполучені Штати	Харчові продукти
Створити оригінальне походження: досвід Колумбії (Making the Origin Count: The Colombian Experience)	Кава Колумбії	Колумбія, офіційно Республіка Колумбія	Харчові продукти
Управління викликами щодо охорони та захисту прав інтелектуальної власності (Managing the Challenges of the Protection and Enforcement of Intellectual Property Rights)	Чай Дарджилінг	Індія, офіційно Республіка Індія або Індія, Бгарат	Харчові продукти
Мелінда: Перший італійський дизайнер яблука (Melinda: The First Italian Designer Apple)	Вал-ді-Нон яблука	Італія, офіційно Італійська Республіка	Сільське господарство, Харчові продукти
Питання Імені (Name Matters)	Чірімоя Кумбе	Перу	Харчові продукти
Захист суспільства та довкілля з географічним зазначенням (Protecting Society and the Environment with a Geographical Indication)	Арган або Зроблено з плодів Аргана	Марокко, офіційна назва Королівство Марокко	Personal Products
Відроджуючи співтовариство і зберігаючи культуру (Reviving a Community and Saving a Culture)	Маїз Бланко Гіганті Куско	Перу	Сільське господарство
Формування регіональних засобів в інтелектуальній власності (Shaping a Regional IP Tool)	Мармур Афьон	Туреччина, офіційна назва Турецька Республіка	Будівельні матеріали
Король сирів та його корона з інтелектуальної власності (The King of Cheese and its IP Crown)	Парміджано Реджано	Італія, офіційно Італійська Республіка	Харчові продукти
Солодкий смак традицій (The Sweet Taste of Tradition)	Лукум Героскіпу	Кіпр, офіційна назва Республіка Кіпр	Харчові продукти
Вино та прогрес (Wine and Progress)	Долина Виноградників	Бразилія, офіційно Федеративна Республіка Бразилія	Напої

Інформація про всі найменування місць походження в країнах, які увійшли до Лісабонської угоди про охорону найменувань місць походження і їх міжнародної реєстрації (від 31.10.1958 р., переглянута 14.07.1967 р.) та які набули чинності, зберігається у реєстрі в Міжнародному бюро

Всесвітньої організації інтелектуальної власності [3]. Зокрема, у кількісному вимірі ситуація виглядає так: Франція – 509, Італія – 108, Чехія – 76, Болгарія – 51, Грузія – 28, Угорщина – 28, Куба – 19, Іран – 16, Мексика – 14, Перу – 8, Алжир – 7, Гаїті – 7, Португалія – 7, Словаччина – 7, Туніс – 7, Південна Корея – 6, Боснія та Герцоговина – 5, Македонія – 5, Сербія – 3, Чорногорія – 2, Ізраїль – 1, Коста-Ріка – 1, Молдова – 1, Нікарагуа – 0, але 11 відмов.

Україні серед цих країн немає і не може бути, оскільки ми не розпочали процес входження до таких спільнот. Зокрема, згадану Лісабонську угоду про охорону найменувань місць походження і їх міжнародної реєстрації ми не підписували, хоча підписали та ратифікували:

1) Угоду про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень від 04.06.1999 р. (в рамках діяльності СНД, ратифіковано 21.09.2000 р. із застереженням про застосування національних процедур України із захисту власником своїх прав на товарні знаки чи географічні зазначення);

2) Угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 р. (в рамках вступу до СОТ, приєднання 16.05.2008 р.). За цією угодою встановлюються запобіжні заходи щодо географічних зазначень:

(а) використання будь-яких засобів визначення або представлення товару, який свідчить або передбачає, що товар походить з географічної території іншої, ніж реальне місце походження, у такий спосіб, що вводить в оману широкий загал стосовно географічного походження товару;

(б) будь-якого використання, яке є актом недобросовісної конкуренції, в значенні, зазначеному в ст. 10-bis Паризької конвенції (1967), тобто: 1) всі дії, здатні яким би то не було способом викликати змішування відносно підприємства, продуктів чи промислової або торговельної діяльності конкурента; 2) неправильні ствердження при існуванні комерційної діяльності, що здатні дискредитувати підприємство, продукти чи промислову або торговельну діяльність конкурента; 3) вказівки чи ствердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести громадськість в оману щодо характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності до застосування чи кількості товарів.

Як свідчить економічний розвиток держав, у тому числі держав Центральної та Східної Європи, які вступили до СОТ (а потім і до ЄС), з набуттям членства виникають такі економічні переваги:

- поліпшення умов доступу виробників та експортерів на основні міжнародні ринки;
- збільшення іноземних інвестицій в економіку держави;
- лібералізація режиму торгівлі;
- зменшення тарифних і нетарифних обмежень на експорт до країн ЄС;
- отримання можливості захисту національного товаровиробника в антидемпінгових, спеціальних розслідуваннях у рамках процедури розгляду торговельних спорів СОТ;
- запобігання торговельно-економічній ізоляції від інших країн;
- створення ефективної системи захисту національного товаровиробника від недобросовісного імпорту.

Україна зі вступом до СОТ істотно не відчула усіх переваг такої участі. На нашу думку, це спричинено неготовністю національного товаровиробника до умов ринку інших країн та необізнаністю з можливостями захисту своїх прав шляхом застосування міжнародно-правових механізмів, у тому числі щодо географічних зазначень, які можуть надати товарам суттєву конкурентну перевагу та економічний зиск. Крім цього, ми розпочали вступ до ЄС, що спричиняє нові вимоги до нашого законодавства, яке й так не є досконалим. Загальновідомо для всіх дослідників у сфері інтелектуальної власності щодо географічних зазначень, що Цивільний кодекс України та Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» мають різні підходи до визначення строків охорони прав: Кодекс визначає, що право інтелектуальної власності на географічне зазначення є чинним з дати, наступної за датою державної реєстрації, і охороняється безстроково за умови збереження характеристик товару (послуги), позначених цим зазначенням, а Закон говорить про десятирічний строк (з правом його багаторазового продовження) [4]. Ці положення не є тотожними і потребують уточнення. На нашу думку, строк дії свідоцтва на географічне зазначення не має обмежуватися десятирічним строком. Охорона має скасовуватися лише за умов зникнення характерних ознак географічного зазначення: чи географічного місця походження товару внаслідок природних катаклізмів, чи індивідуалізуючих особливих якостей внаслідок зміни погоди, чи втрата репутації, чи відсутності характерного поєднання природних умов і людського фактора.

В ЄС існує кілька регламентів, що забезпечують охорону прав на географічне зазначення (№ 2081/92 від 14.07.1992 р., № 1493/1999 від 17.05.1999 р., № 1795/2003 від 13.10.2003 р.). При адаптації нашого національного законодавства до законодавства ЄС можуть виникнути інші складнощі. По-перше, в ЄС не охороняються географічні зазначення при наданні послуг (у нас – повна охорона), по-друге, час від часу в ЄС то охороняють права на назви мінеральних вод, то знову їх скасовують. Обґрунтовують це нестійкістю погодних умов, що забезпечують формування, мінералізацію та наповнення природних джерел води, а тому, зважаючи на суворі стандарти ЄС на воду, не можуть

охоронятися в повному обсязі. По-третє, основною галуззю охорони в ЄС є сільськогосподарське виробництво (невеликий перелік сільськогосподарських продуктів та продовольчих товарів), а Україна не обмежує сфери застосування такої охорони. По-четверте, в ЄС суб'єктами права на географічне зазначення обмежуються виробниками такої продукції, а Цивільний кодекс України передбачає можливість асоціацій споживачів продукції на отримання такого права.

В цілому аналіз законодавства у сфері охорони прав на географічне зазначення надає можливість стверджувати, що законодавство України в процесі входження до складу ЄС потребує уточнення та удосконалення, оскільки існуючі механізми охорони заплутують виробників товарів (послуг) в Україні та не дозволяють їм максимально використати економічні та інші переваги своєї продукції на зовнішніх ринках.

Список використаної літератури:

1. *Відомості* про зареєстровані в Україні кваліфіковані зазначення походження товарів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uipv.org/ua/kzpt/>.
2. *Географічні* зазначення та найменування місць походження: тематичні дослідження з інтелектуальної власності у цій сфері // Case Studies on Intellectual Property (IP Advantage) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/freepublications/en/geographical/952/wipo_pub_952.pdf.
3. *Карта* кількості найменувань місць походження країн–учасниць Лісабонської угоди, зареєстровані в Міжнародному бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wipo.int/ipdl/en/lisbon/lisbon-map.jsp>.
4. *Дмитриченко Г. М.* Поняття та зміст правового режиму географічного зазначення [Електронний ресурс] / Г. М. Дмитриченко // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 3. – С. 54–57. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzizvru_2013_3_12.pdf; *Тараненко О. М.* «Географічні зазначення»: проблема термінологічної неоднозначності [Електронний ресурс] / О. М. Тараненко // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 919–923. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_1_146.pdf; *Архипова М. І.* Проблеми адаптації законодавства України щодо географічних зазначень відповідно до Угоди про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) [Електронний ресурс] / М. І. Архипова // Університетські наукові записки. – 2005. – № 4. – С. 102 – 107. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2005_4_19.pdf; *Гуменний Р. В.* Проблемні питання правової охорони географічних зазначень [Електронний ресурс] / Р. В. Гуменний // Університетські наукові записки. – 2009. – № 3. – С. 105 – 108. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2009_3_21.pdf; *Кузьменко Т. С.* Географічні зазначення як засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг [Електронний ресурс] / Т. С. Кузьменко // Південноукраїнський правничий часопис. – 2013. – № 3. – С. 97 – 101. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pupch_2013_3_35.pdf та інші.

In this article the registration and protection of Ukraine on certain geographical indications in the light of the entry into force of the Association Agreement with the EU, Ukraine. Separately examined ignoring reason in Ukraine possibility of getting economic effect from the registered and recognized in the world geographical indication.

В статье рассматривается вопрос регистрации и защиты прав Украины на отдельные географические указания в ключе вступления в силу Соглашения об ассоциации Украины с ЕС. Отдельно рассматриваются причины пренебрежения в Украине возможностью получить экономический эффект от зарегистрированного и признанного в мире географического указания.

ГЕНЕЗА ДОКТРИНИ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ В РОМАНСЬКІЙ, ГЕРМАНСЬКІЙ ТА АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІЙ СИСТЕМАХ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Посикалюк О. О.,

кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії з проблем адаптації цивільного законодавства України до стандартів Європейського Союзу відділу стратегічних міжнародно-правових досліджень НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Стаття стосується становлення та розвитку доктрини особистих немайнових прав у романській, германській та англо-американській системах приватного права. Охарактеризовано